

ՀԱՐԱՐ

ՀԱՆՈՒՍԱԿԱՆ ԶՕՐԵԱՅ

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

30 ՔԱՐԱՑ

30 ՔԱՐԱՑ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան դին 4. Պայման համար 10
» » » » 12
» » » » 1/2
» » » » 6 1/2
Ստոր թվադրությամբ գրված 2 1/2 լիտր
Ստոր թվադրությամբ մեկ անգամի համար 3 դր.
Երկու անգամի համար 2 դր. և անկի ան-
գամի համար զատ ասկարություն կը մնա:

ՊԱՅՄԱՆՔ

Գուրս գնացած լրագրաց ճամբու ծախքը
թմարություն կապ է:
Լրագրաց վերաբերյալ նամակ կամ որ եւ իցէ
գրութիւն թմարից—Տնօրէնին պիտի ուղարկուի:
Կ. Պրիմ Պաճճէ—Գալու ձէլով Պէյ խան թիւ
31 Մասիսի գրասենեակը:
Ճամբու ծախքը չվճարուած նամակ չըն-
դունուիր:
Չտարուած նամակ, յորում ան, եւայն եւ չեն
տրուիր:

ԲՈՂԱՔԱԿԱՆ ԴՈՒՆԻՐԻՆ

Հեռագրական... Ստոր թվադրությամբ
» » » » 1/2
» » » » 6 1/2
Ստոր թվադրությամբ գրված 2 1/2 լիտր
Ստոր թվադրությամբ մեկ անգամի համար 3 դր.
Երկու անգամի համար 2 դր. և անկի ան-
գամի համար զատ ասկարություն կը մնա:

Կ. ՊՈՒՍ 6 ՄԱՐՏ

ՀԵՌԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Այս ամսուայ համար հետաքրքիր
վիճակ 17 մարտ.
Քրիստոսի (Կալմարի) պատմութիւնը
կը շարունակեն զինարդի Աւստրիացի-
աց, Տրապիզի գաղտնի և Սեւ Լեռան
սահմանադրութիւն միջև դառնուած ան-
տառաց մէջ:
Թուրք 16 մարտ.
Սանի կոմսն եւ Թուրքի Գրան-
սանի Հիւսնատարանին Գանձէյէր
չորքալը ինչն հինգալը լուսնալը
զինքն իրենց տունը վերադարձած ա-
տեն, երկու խաղաղութիւն անոնց վրայ
յարձակեցան. մտաւայ պահանջանոցն
նստիկաններն անմիջապէս նստեցան,
ձեռնարկ արին երկու շարագործներն,
և խաղաղութիւն հիւսնատարանը տարին,
ուր գործը կը քննուի:

ԻՍԽԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Օրանիան ընդհանուր պարտուց
վարչական խորհուրդն իւր տաճարին
նստին մէջ անգլիացի արժէտեւարաց
նկիւնային Գ. Լալիստ վիճակների
առաջարկութեամբ նախագահ ան-
ուանեց Պ. Օլարէ:

Կրտսէ թէ Պոլսոյ իշխանու-
թեան առ Բ. Գուռն միջոցներ տա-
րեկան հարկը վերջնականացն ու-
րոշելու համար, տեղութիւնը հը-
րահանգ զրկել են իրենց Կ. Պոլսոյ
գետնային:

Վաղը իրենց թէ Հունգարացի
հաշակաւոր Քլարա գործարար
ամառայ վերջը Կ. Պոլսի պիտի գայ,
և իւր այս ուղևորութեան նպատակը
կին է եղեր նոր երկրամուտը մը
չինութեան վերաբերեալ ծրարել
մը ներկայել Բ. Դրան:

Նոյն լրագիրն յիշելով Բերայի
պաշտօնական անվան մէջ պարտ-
ութեամբ այն զրոյց թէ Ռուսիոյ գեւ-
պանք պարտաւորութեան տուգանայ
նկատմամբ անցելու շարժում Արտա-
քին գործող նախարարին տուած
ժամուցադրին պատասխան երեք
աւար մէջ պահանջներ է, իրենց թէ
այս զրոյց անհիմն է և թէ արու-
նիք պատասխանին համար որ և է
պայմանաւոր որոշուած չէ:

Թայմը կրնանայ թէ Թուրքիոյ
պարտուց կարգադրութեան պայ-
մանագրին մէջ հաւանականաբար
փոփոխութիւն մը պիտի մտնէ: Պայ-
մանագրի կը պայմաններ թէ շը-
շարքութեան մէջ դանաւոր արգել
արժէքներն արժէտեւարաց պատ-
ուրաններն պիտի յանձնուին և
վերածեալ գումարին համարադրու-
մանը նոր արժէքները չընթեր-
ուութեան պիտի հանուին: Արդ՝ թը-
րանսպի արժէտեւարը ամենէն ա-
ւելի կընդգրկուան այս տրամադ-
րութեան և կուզեն որ ինչ արժէ-
քները վրայ տալու վերածեալ որ-
ւոր, որպէս զի եթէ եղած կար-
գադրութիւնը չը գործադրուի, առ-
բող գումարը պահանջելու իրա-
ւունքն անվարձ մնայ: Անգլիացի
արժէտեւարը մասնախումբը չընդ-
գրկուան որ այս փոփոխութեան, որ
Անգլիացի արժէտեւարը մէկ աղ-
ջիկ մտնէ կը պաշտպանուի եղեր:

Սերայի իշխանութեան ի թագա-
ւորութիւն բարձրանալուն առթիւ:

Այս ամսուայ համար հետաքրքիր
վիճակ 17 մարտ.
Քրիստոսի (Կալմարի) պատմութիւնը
կը շարունակեն զինարդի Աւստրիացի-
աց, Տրապիզի գաղտնի և Սեւ Լեռան
սահմանադրութիւն միջև դառնուած ան-
տառաց մէջ:
Թուրք 16 մարտ.
Սանի կոմսն եւ Թուրքի Գրան-
սանի Հիւսնատարանին Գանձէյէր
չորքալը ինչն հինգալը լուսնալը
զինքն իրենց տունը վերադարձած ա-
տեն, երկու խաղաղութիւն անոնց վրայ
յարձակեցան. մտաւայ պահանջանոցն
նստիկաններն անմիջապէս նստեցան,
ձեռնարկ արին երկու շարագործներն,
և խաղաղութիւն հիւսնատարանը տարին,
ուր գործը կը քննուի:

Սթամբուլ Թայմըն անցելով կը
ժամուցանէ թէ ինքզինք «Արա-
կան թուրքիոյ և Առաւելի երկ-
րագործական նախարար» կոչող
Ալի պէյ անուն մէկ Անգլիա գնա-
ցի է երկրագործական մեքենաներ
գնելու, որը Առաւելի բարդաւած-
ման նոր թուական մը պիտի բանան
եղեր: Սթամբուլ կը յարէ թէ Թուր-
քիոյ մէջ շատ Ալի պէյեր կան, բայց
Ալիական Թուրքիոյ համար երկրա-
գործական նախարար չկայ: Սի-
լիոյցէ այս ալ երեկ ժամուցուած
Մատիֆ փաշային մէկ նոր բազա-
լընդութիւնն եղած լինէ:

Երկու օրէ ի վեր Խոսիկաւոր
Թաղապետութիւնն սկսած է իւս-
կիւտանք գլխաւոր փողոցները քա-
րիւղով լուսավորել: Նաեւ Խոսիկա-
ւորի մեծ փողոցներուն վրայ ծառեր
տնկել կուտայ:

Առանց ընդհ. կառավարին
յատուկ հեռագրութեամբ ժամուցան-
քին գործող նախարարութեան թէ
նոր չափուց և կշռուց գործածու-
թիւնը մարտ 15-ին սկսած է բոլոր Ա-
ստնայի նահանգին մէջ ամենայն
կանոնադրութեամբ և առանց որ
և է լուսավորութիւն մը ծագելու:

Երբ Աստնայի պէս նահանգի մը
մէջ չափական նոր գործութիւնը կա-
նոնադրութեամբ կրնայ գործադրել,
անհատապէս կը թուի մեզ այն
լուր թէ Պոլսոյ կառավարին հա-
կարգութեամբ և դադարեցնել անոր գոր-
ծադրութիւնն և ինքզինք Բ. Դրան
որ Պոլսոյ նահանգն առ այժմ
պատմ մնայ այս նոր անօրէնութե-
նէն:

Ճերմեի Հալափա Կ'ընէ թէ
Ժալափա մարտահան վարչութիւ-
նը հրաման արեւ է ծխախոտի
գործարանաց, որպէս զի այսօր
առ ծխախոտի ծրարներն ալ նոր
կալի՝ այն է քրիստոսի հաշակ
պատրաստութիւն:

Երեկուան Մատիսի մէջ Գերան-
նական գետնային ծախքը համար
վէճ. Սթամբուլ ըրած ծախքուց
գումարը ժամուցանելու առթիւ,
«այս գումարին մէջ են նաեւ գեւ-
պանութեան տրուած գանձանքն ըն-
ծայներն» ըսուած է փոխանակ
«այս գումարին չափ են...» ըս-
ւելու:

Մանչէսթըր կարտիան լրագրոյն
Հէրաքի թղթակից Պ. Խլան, որ
Աւստրիացի աննպատակ լուրեր հը-
րատարակած էր այդ թերթին մէջ,
վերջերս Աւստրիական իշխանու-
թիւններէն հրաման ստացած էր երկ-
րէն գումար երեւել, և երբ Անգլի-
այի թղթակիցն իւր կողմէ Անգլի-
ական հիւսնատարանին ընկերակա-
նութեամբ նախահանգ լուրը կ'երթար
չորեւոր նստելու, Աւստրիացի ու-
ստիկանը կը ձեռնարկէր զինքն
իւր կինն, և Բալթիկայի ստիկան-
նութեան արհաւանացը կը տանին:
Այս բնորոշութիւն Անգլիական խոր-
հրդարանին մէջ լինելու եղած է,
և Անգլիական կառավարութիւնը
բանակցութեան մէջ է վիճանայ
կառավարութեան հետ:

Բերայի ջրիկներուն թէթխուտ
էլէտն Սթամբուլ Եֆէնալիկն է. կարգի
մէջ իրենց պատուանշան տրուեցաւ:

Վաղը իրենց թէ ժամուցանէ թէ
նախկին մեծ եղաբնոյ հանգուց-
եալ Բէշիտ փաշայի որդի Մազհար
փաշային մէկ ծառայի հրապարակ-
ութեամբ ինքզինք սպաններ է, և կ'ը-
սէ թէ այս նկատմամբ դանաղան
տեղեկութիւններ տրուել են իրեն,
բայց ինք Մազհար փաշային բա-
ցարկութեանց տալակ նախագա-
ւոր համարին է:

Խորհուրդէն քաջուած հեռագիր
մը կը ժամուցանէ թէ Խորհուրդէն
քանի մը ժամ հետի գնաւուց գիւ-
ղի մը հարուստ կալուածատէր Տէր-
վիլ Եֆէնալիկ տունը գիւղացին ըն-
դունելով իւր 7 հոգիէ բաղկացող
ընտանեաց հետ կենդանոյն այցել
է: Բնահարապէս կը կարծուի եղեր
թէ հրեհը թշնամութեան ար-
դեւք է: Գարձեալ Խորհուրդի մե-
տքը քանի մ'աւագակներ խաղաղ-
դապարտի մը վրայ յարձակելով
սպաններ և տունը կորստաւոր են:

Այս գիւղեր ժամ 9-ին հրեհ
ծագեցաւ Բերայի Սաղըզ Աղաճ թա-
ղը և մէկ տուն միայն պրեցաւ:

Երբ ընթերցողաց ուղարկու-
թիւնը կը հետեւրենք Բիւլիքեան
եղաբնոյ գետնային ծախքին
վրայ, որ լրագրուց վերջին երեւր
պատուած է «Կարեւոր աղբ» մա-
կարդել, և որոյ մէջ կը տեսնուի
թէ Բիւլիքեան եղաբնոյ ճան ճա-
մի փողոցին մէջ երկու ժամանա-
կէ ի վեր ունեցած հարածանութի-
ւնը կ'ընտանայ գատ, որ մեծ համ-
բաւ տացած էր իւր վաճառած գե-
ղերուն ընտրութեամբ և իւր յա-
ճախարաց վառահիւթեամբ, այս
միջոց Կ. Պոլսոյ կառավարին գէ-
մ 77 թիւ «Պ. Հ. Բիւլիքեան եղ-
բար» անունով, առաւելի կարգի
գեղարան մը բացած են, ուր ձը-
րանային, Լոնտային և Գերմանիոյ
առաւելի տուններէն եղած ամենէն
ընտիր քիմիական բաղադրութիւն-
ներն ու ամենաթանկ գեղերն, ինչ-
պէս նաեւ ամեն տեսակ հանքային
ջուրեր, Նորվեգիոյ առաւելի գա-
ծարաններէն եղած ձկան իւղերն,
ընտիր անուշահոտութիւնը, բոլը-
կական ամեն գործիք և այլն. կը
գտնուի արժան գինով:

Առանց գատ ընկալական խոր-
հրդակցութեան համար գետնա-
նին վերադարձին յատուկ անեւակ
կայ, ուր ուղարկեն երթալով, ա-
մեն տեսակ հիւսնատարանաց հա-
մար կրնան ինքզինքնին ցուցնել,
նախագէս Պ. Պ. Չամբ և ճարտ-
հաշակաւոր տաղանթաւորներն ալ
յատուկ անեւակ ունենէն և, ա-
ռաւելի մինչեւ իրիկուն ակու-
նելու և լինելու վերաբերեալ ա-
մեն տեսակ ցաւեր ու հիւսնա-
թիւններ կը դարձանեն:

Պէրլինի «Կերմանիա» ամսու լը-
րագիրը կը հաստատէ թէ 1881-ին
Ամերիկա գաղթող Գերմանացի
թիւն երկու անգամ աւելի է ըրած
1880 տարու մէջ 1881-ին 210,567
հոգի, իսկ 1880-ին 106,184:

Վալիկի թիւնն Բոսթ լրագիրը կը
ժամուցանէ թէ Կիլիկիոյ գաւառ-
անին համար եղած ծախքը գրե-
թէ 100,000 տոլարի (կէս միլիոն
ֆրանք) կը հասնի: Երբեք ալ գա-
տաւոր 30,000 տոլար, վկայ 20
հազար տոլար, հրատարակութեանց
համար եղած ծախքերը 10,000 տո-
լար, վկայ ճանապարհութեան ծախ-
քերն 30,000 տոլար և այլ երկրոր-

գական ծախքեր 10,000 տոլար
եղած են:

Այս օրերս երկու Անգլիացի
գետնային Պրիմ ու Պ. Սիմինս օ-
գապարկով Մանչի ծովէն անցնել
փորձեցին: Առաւելու Գանձէյէր-
պրիկն ճամբայ ելան և ժամը մե-
կին Տուրքի վրայէն անցան: Օգա-
պարկը Տուրքի գրեթէ 10 մղոն
հետի ծովը իջաւ ճիշդ այն պա-
հուն, յորում Գալի թղթատար չու-
ղեւոր կ'անցնէր: Պրիմ գետնային
տըն ու Պ. Սիմինս չողենաւ եր-
նելով Տուրքի եկան, ըստ որում խո-
հեւութիւն համարած էին օգա-
պարկին լինելը այն բանալուն
հոգնող պատճառաւ որը զայն գեղ-
արեւելք կըմէին ստաթիկ արագու-
թեամբ:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Աղբային հիւսնատարանի հացի և
միւ պարէնին ըստ առաջին արը-
ուել սիսին երեկ ժամուցանէր
հոգնող պատճառաւ որը զայն գեղ-
արեւելք կըմէին ստաթիկ արագու-
թեամբ:

Այս պաշտօնական ժամուցան
վրայ, վարչական խորհրդոյ որոշ-
մամբ, վաղը, Գուռ-Գալուի Մայր
Եկեղեցւոյ, ինչպէս նաեւ Աղբային
Հիւսնատարանի Մատրոն մէջ Օգոս-
տոսիս Սթամբուլ կենաց համար
յատուկ աղօթքներ պիտի կարդա-
յուին, և կ'ընտանայ ամենէն նախա-
գահ Գեր. Սիմինս Սթամբուլ յա-
կապէս քարոզ պիտի խօսի Մայր
Եկեղեցւոյ մէջ:

Կիլիկիոյ կաթողիկոսական խըն-
դիր թնող յանձնախումբը չորեք-
շաբթի օրն եւս նիստ ընելով, և այ-
գործը գրեթէ աւարտել է և կը
սոր վերջին նիստը կ'ընէ տեղե-
կալին ստորագրելու համար Միշտ
յոյս կայ թէ ինքիւրն Աղբային իրա-
ւան և շահուց համաձայն լուծում
մը պիտի տառայ:

Ինչպէս կանխաւ ժամուցան է-
լինք, Միւրալ Եկեղեցւոյ Տեղաւոր-
եան, ըստ առաջարկութեան կրօ-
նային Առեւի վարչական որոշմամբ
ձեռնարկած լինելով, իրենց լընդ-
վեցող կանքն:

Այս վաղը հինգ թեմեր ունի
իւր իրաւաստութեան ներքեւ, որոց
մէջ ընտանց մեծ մասամբ քրդա-
խոս են: Գայտիկ է որ Տեղաւորեան
Եկեղեցւոյն հիւսնատարանի հետ և
պայպէս յարաբերութիւն ունի ինչ-
եղ պաշտօնը վարելու, եթէ, ըստ
իւր խոստման արժանապէս կատա-
րէ:

Այս անուամբ կատարուել է
աւար, Բ. Դրան է Պատրիարքարան
գիր մ'եղած էր յայտնող թէ Մը-
կարի Եկեղեցւոյն դատը վերջը
ցած լինելով կառավարութեան հետ
գործ չունի այլ եւս:

Ճիւղեր ինքնը կը շարունակեն
իրենց քարոզական արշաւանքն, և
ըստ վերջին լրոյց, Հայաստանի խո-
ւան իսկ հասած են, ուր կը յու-
սան աւելի գիւրախար որոնք գտնել
ընեն Տրապիզոն, յեւթոկիս և այ-
լուն: Արժանապէս թեմերուն մէջ
մասնաւոր զարմուտեամբ կը գոր-
ծեն եղեր, ուր ժողովուրդն աւելի
անպաշտպան և անինամ մնացած
է գիւրադարաց:

Մայր Պոլսոյն գաւառին Հայ
Ժողովուրդէն հանրագրութիւն մ'ե-
կած է ի Պատրիարքարան, զանգա-

տեղով թէ իրենց սեփական հոգերը
գաղթականաց կը բաշխուին և կայ-
սերական կառավարութեան գիւ-
թիւնն հայեցելով: Պատրիարքարան
անմիջապէս հեռագրեց Մայր կը-
րօնական ժողովին, թէ այս խնդիր
նկատողութեան առնուած է, և
յուսայի է որ կայսերական կառա-
վարութիւնը նպատաւոր հրաման
մը տայ:

Գեր. Սիմինս Սթամբուլ լուսին-
եան վարը Գուռ-Գալուի Մայր-Ե-
կեղեցւոյ մէջ իւր երկրորդ քարո-
զ պիտի խօսի ժամ 9-ին, ըստ
ունեւորով «Աղբային խորհուրդ»:

Գեր. Սիմինս Սթամբուլ քարոզ-
ները մեծ համակրութեամբ կը լը-
սուին և իւրաքանչիւր անգամուն հա-
ղարաւոր ժողովուրդը ներկայ կը
գանուի: Բայց ինչու համար, այս
Մեծ Պահօց առթիւ, նայել չենք
կրնար ըսել նաեւ ուրիշ շատ քարո-
զիկներ: Համար ինչու համար մեր
վարչապետը և Եկեղեցւոյ, որը
մասնաւոր աղօթք մասնաւորապէս
բաղմովի են մայրաքաղաքին մէջ,
իրենց զինքն չեն իրենք հրահան-
գել քարոզներ տալու, և ժողովուր-
դին միայն ու սիրտը թափուր կը
թողուն այսպիսի օրերու մէջ: Ինչ-
ու համար է արեւելք օր, ի մի
բան, լաւ քարոզիչը այլքան առ-
կաւորի են մեր մէջ: Այս կարե-
ւոր հարցումներ, որոց նպատակը
պատասխան տալ անհնար է. աշխ-
կենական խնդիր մ'ալ, որ մասնա-
ւոր կոմսային Առեւի խորին ու-
ղաւորութեան արժանի է: Ժամանակ
է որ կ'ընտանայ իշխանութիւնը խոր-
հի կրօնի Հայ ժողովուրդին գործա-
կանապէս օգտակար ընելու մեծ
խնդրոյն վրայ: Լաւ քարոզները հը-
րատարակութեան օր և է միջոց
աւելի գործարար աղբային խօսի կը-
նան ունենայ ժողովուրդեան ստուա-
բաղոյն մասին մտայն ու սրտին վը-
րայ: Պէտք է օրուտ քաղել այս ոյ-
ժէն, զոր ամեն ալ կը ձանդերէ:

Կը լսելով թէ գաւառներն ի Կ.
Պոլսի բերել արուած Առաւելուրաց
թիւերն որ և է կարգադրութիւն
մ'առանգաւ մտնեցած է, բայց
չենք կրնար որոշ տեղեկութիւն մը
հրատարակել առ այժմ:

Ինչպէս մեր փիլիսոփայ թղթակի-
ցն արդէն ժամուց, Սթիլիայի նո-
րահատաւ Հայ գաղթականը հոն
Եկեղեցի մ'եւ գաղթող մը չինելու
ձեռնարկած լինելով, իրենց լընդ-
վեցող կանքն:

Հետեւեալ նամակին հրատարա-
կութիւնը կը խնդրուի մեզնէ:

... Խաղաղութիւն

Ժամանակէ մ'ի վեր իմ նկատմամբ
Հայ հասարակութեան մէջ տեսակ
տեսակ անհանգիստ և բոլորովին անհիմն
զրոյցներ կը շրջնէ. առանց աղբային
լրագրաց միջոց սովորական եղած ան-
խոհմ հիւսնատարանի հետ հեռախո-
սէն, որոյ պաշտօնն է վաւերացնել
գատ մը աղիւտար մարդկանց զրգա-
րութիւնները:

Հայ թերթիկն արձագանք լինելով
Արժանապէս իւր իւր 16 մարտ թիւով
կը կրկնէ իւր Հայ պաշտօնական պատ-
մած երեւակցական գեղերը:

Այս ամսուայ, Տէր, հարց լինելով
անիկա շահագործական ուղի, կաղա-
չիմ գնեկայ, բարեհաճիք հրատարա-
կել յաղթութիւն հասարակայ կարծ-
եաց:

Մայր Պոլսոյն գաւառին Հայ
Ժողովուրդէն հանրագրութիւն մ'ե-
կած է ի Պատրիարքարան, զանգա-

Վալիկի
3/7 մարտ 1882

